

Olga Černá	Do cizích Čech	7
Edgar Dutka	Harum	21
Magdaléna Platzová	Já, Safun	39
Jan Čumlivski	Gastarbajtr	57
Markéta Pilátová	Suprburger	71
Chaim Cigan	Bez domova	79
Marek Šindelka	Únava materiálu	97

& Jakub Plachý **8 situací** **132**

Jinde

Redakce Tereza Horváthová

& Drahoslava Janderová

Korektury Jiří Dvořák

Graficky upravil a z písem

Founders & Academica

vysadil Juraj Horváth

ilustroval Jakub Plachý

Vytiskla Tiskárna Protisk, s. r. o.

V roce 2016 vydal Baobab

(ve společnosti Baobab&GplusG, s. r. o.,

Plavecká 14, Praha 2)

a Meta, o.p.s. — Společnost

pro příležitosti mladých migrantů

2. vydání

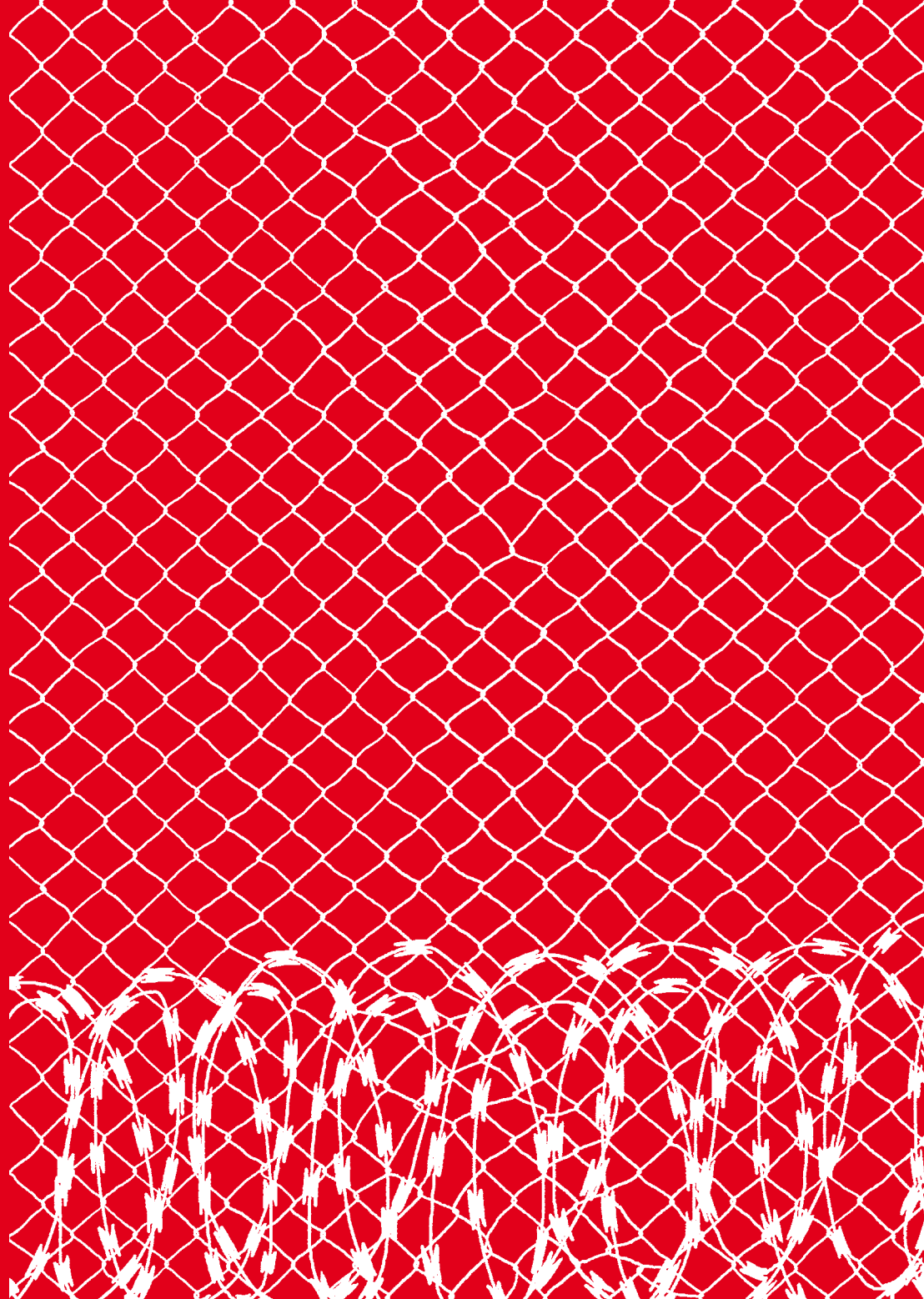
pro čtenáře od 12½ let

© Meta, 2016

© Baobab, 2016

ISBN 978-80-88171-06-5 (Meta)

ISBN 978-80-7515-030-1 (Baobab)

Olga Černá

Do cizích Čech

Když mi bylo deset, měl jsem začít chodit na gymnázium. Ale gymnázium řeklo, že dva kluci z naší rodiny už jsou moc. Úplně jim stačí můj starší bratr Ernst: za tři roky, co u nich studuje, už nadělal tolik průšvihů, že to škola za celou svoji historii nepamatuje. Proskočil zavřeným oknem v prvním patře, několikrát ho sundávali ze střechy, kam se naučil šplhat po hromosvodu, při biologii za pomoci důmyslné soustavy provázků rozpohyboval kostlivce, který pak mával rukama, cvakal zuby a učitele z toho málem kleplo. Takže ve škole řekli, že jsou ochotní zkusit to od září se mnou, ale určitě nebudou riskovat, že brácha a já spolu vytvoříme údernou dvojku, která připraví pedagogický sbor o zbytek nervů.

Maminka nám proto našla jiné gymnázium, ve vedlejším městečku, kde o Ernstovi ještě neslyšeli. Nevydržel tam dlouho, ale tentokrát za to nemohl, byla to vina Angličanů. Začali nás totiž bombardovat. Spousta domů se rozpadla na kusy nebo shořela, každou chvíli jsme museli do krytu a samozřejmě se neučil. Do školy jsme si jenom občas zašli pro úkoly.

„Totálně jste zvlčeli,“ říkala později maminka, když na tu dobu vzpomínala. Zvlčet bylo zábavné a snadné, nikdo se o nás

moc nestaral. Maminka neměla čas ani sílu a táta byl v té době daleko, ve městě Rize. To je v Lotyšsku. Odjel tam na začátku války za prací a nestihl se vrátit. My jsme zůstali doma v Německu, ve městě Lübecku. Mezi námi a tátou tak leželo víc než tisíc kilometrů studeného Baltského moře.

Moře jsme měli s Ernstem rádi. Chodili jsme do přístavu a dívali se, jak se tečky na obzoru postupně přibližují a mění se v obrovské lodě... a zase naopak. Bylo nám jasné, že až budeme dospělí, stanou se z nás námořníci. Budeme brázdit oceány a poznáme úplně celý svět, všechny světadíly i ty nejmenší ostrovy. Ernst říkal, že on bude kapitán a já plavčík, ale nakonec uznal, že musím být aspoň první důstojník. Abych ho mohl zastupovat a velet posádce, kdyby ho třeba zajali nepřátelé. On by je samozřejmě přemohl, ale někdy tyhle věci zaberou čas.

Zvlčet bylo taky nutné, protože jsme dost často měli hlad a museli jsme lovit. Kradli jsme ovoce a zeleninu v zahradách a chytali jsme ryby. Jednou jsme mamince přinesli úhoře. Rozkrájela ho na kousky, hodila je na pánev a ty kousky se tam začaly kroutit a skákat jako živé. Maminka hrozně křičela, utekla z kuchyně a řekla, že úhoře už nikdy nechce. Ale jinak byla ráda, když jsme něco přinesli. Byl konec války, Německo prohrávalo na všech frontách a sehnat něco k jídlu bylo čím dál tím těžší.

Na Velikonoce roku 1945 se vrátil táta. A říkal, že hned jak bude po všem, jako po válce, pojedeme domů. Táta byl totiž Čech. My s bráchou jsme asi taky byli Češi, po něm, ale česky jsme vůbec neuměli a neznali jsme nikoho, kdo by tak mluvil. Maminka neuměla česky ani slovo, a jak by taky mohla, když byla od narození doma v Německu? Ale táta řekl, že on mezi Němci už nebude ani o minutu déle, než musí, protože mužou za válku a za všechno. Za ty mrtvé a za bídu a za zničenou zem. Maminka říkala, že ona za nic nemůže, že válku si vyvzpomněl Hitler.

Já jsem určitě nechtěla, křičela na tátu, aby mi Heinrich umřel někde na Sibiři!

Heinrich byl její nejmladší bratr, měla ho moc ráda, ale Hitler ho poslal bojovat do Ruska. Nedalo se s tím nic dělat, kdyby neposlechl a nešel, tak by ho zastřelili. Když potom přišla zpráva, že je hrdina a že položil život za německou Říši, maminka hrozně brečela. Asi tři neděle, úplně pořád. Tedka brečela zase, když se s tátou pohádali, ale už ne tak dlouho.

Táta byl pořád pevně rozhodnutý, že ani minutu. Hned v květnu, když bylo po válce a po Hitlerovi, šel na úřady a ohlásil tam, že chceme všichni do Československa. Na úřadech na něj napřed neměli čas, takže jsme s Ernstem ještě celé léto chodili na třešně, do přístavu a koupat se v moři. Až na podzim jsme sbalili všechno, co jsme měli, a odjeli jsme do českého města Loket. Táta tam totiž dostal práci, v továrně, která vyráběla různé věci z porcelánu, třeba umyvadla nebo hrnky a tak. Vůbec se nám do Lokte nechtělo. Jeli jsme vlakem a mně se zdálo, že vzduch je pořád horší a horší. Namísto větru s vůní soli a chaluh se kolem nás stahovalo něco nehybného, co páchlo po spálenině. Kolem hranic jsme viděli skupiny lidí, kteří šli anebo jeli opačným směrem než my. Říkali, že je v Čechách nechtějí. Že tam nechtějí vůbec žádné Němce, protože můžou za válku a za všechno... Maminka řekla, že má strach. Ale táta se nebál.

Budeme spolu, říkal, a nic se nám nemůže stát. Uvidíte, že se vám v Čechách bude líbit.

Do Lokte jsme přijeli v listopadu a od nového roku jsme museli začít chodit do školy. Maminka si myslela, že bychom měli jít na gymnázium, když jsme v Lübecku taky začali chodit na gymnázium, tak jsme to zkusili. Ale jak jsme se mohli učit, když jsme vůbec neuměli česky? Ničemu jsme nerozuměli. Táta si myslel, že češtinu prostě časem pochytíme, od spolužáků a od učitelů. Jenomže učitelé nám nemohli všechno říkat extra a spolužáci nám zase pomoci nechtěli. Byli dost zlí. Říkali, ať táhnem, odkud jsme přišli: raus! Ukazovali, že nás podříznou, rukou pod krkem. Nebo zastřelej. A česká slova, která na nás

křičeli, byly nadávky. To jsem poznal, stoprocentně. Ani jsem je nemusel znát.

Nejhorší ze všech byl kluk, co se jmenoval Šváb. Asi právě kvůli tomu jménu, táta mi řekl, že německy to znamená Schabe. Jmenovat se jako nějaký hnusnej smradlavej brouk není žádný med, ale přál jsem mu to, protože on vážně hnusnej byl.

Nevěděl jsem, co mám dělat. Nemohl jsem se prát, protože kluků bylo moc a skoro všichni byli se Švábem. Žalovat učitelům jsem nechtěl. Táta byl skoro pořád v práci a maminka mi nemohla pomoci, byla na tom stejně špatně jako Ernst a já. Jednou s náma zkusila jít do obchodu, potřebovali jsme koupit zimní boty, ale když jsme tam spolu mluvili německy jako normálně, dělala paní za pultem, že nás nevidí. A jiná paní na maminku plivla. Tak už jsme potom spolu radši mluvili anglicky, když jsme někam šli. Maminka uměla anglicky dobře, my s Ernstem moc ne, ale Češi to nepoznali. Mysleli si asi, že jsme Angličani anebo Američani, a tvářili se na nás o moc líp. Možná proto, že v Lokti jim Angličani nerozbombardovali vůbec nic.

Jenomže ve škole samozřejmě všichni dobře věděli, že Angličani ani Američani nejsme. Možná věděli i to, že náš táta je Čech, ale bylo jim to jedno. Já i Ernst jsme pro ně byli prostě Němci a být Němec, to bylo to samé jako být Hitler. Mysleli si to úplně všichni. Kromě Josefa.

S Josefem jsem seděl v lavici. Pan učitel řekl, že to tak bude nejlepší, protože Josef jako jediný z celé třídy rozuměl dobře německy. Když jsem se ho na něco zeptal, odpověděl mi, trochu mi i pomáhal, když jsem nevěděl, co se po mně chce. Ale jinak se mnou moc nemluvil. Ptal jsem se ho, jestli by třeba nechtěl odpoledne jít se mnou a s Ernstem k řece, že bysme mohli zkusit chytat ryby, ale on se jen díval a mlčel a potom zavrtěl hlavou. Přitom ryby jsem uměl chytat opravdu výborně, měl jsem šikovnou udici pytláčku, ještě z Lübecku. Myslel jsem si, že se Josef možná bojí, že by nás chytli, on nemohl moc rychle utí-